

Si creixem, d'on ve el malestar?

La percepció que té la gent a peu de carrer contradiu les grans xifres macroeconòmiques. L'economia creix amb força, però, al mateix temps, hi ha una sensació de malestar social com es veu amb el greu problema de l'accés a l'habitatge. El missatge oficial és que el país va bé, però molts ciutadans no ho noten i això erosiona la confiança en els poders públics. Quina és la causa d'aquest malestar?

Una primera explicació és que el creixement dels darrers anys és fonamentalment demogràfic. La població augmenta ràpidament per l'arribada d'immigrants. Molts tenen edat de treballar i això incrementa la força laboral, fins i tot més que la producció. Per tant, l'economia creix, però no ho fan ni el producte per càpita ni la productivitat laboral. És un creixement per extensió, no en intensitat. L'expansió actual referma el patró de creixement de la nostra economia en els darrers vint anys, en els quals la renda per ciutadà ha augmentat molt poc i hem reculat significativament en el rànquing europeu.

El malestar social es pot entendre també si l'expansió econòmica no es reparteix equilibradament entre les diferents classes socials. De fet, sovint sentim parlar de l'empobriment de la classe mitjana. Què hi ha de cert en aquesta afirmació?

L'evolució de la desigualtat es pot analitzar amb l'anomenat índex de Gini aplicat, per exemple, al nivell de renda un cop descomptats els impostos i afegits els subsidis, com ho fa l'OCDE. L'índex oscil·la entre el 100, desigualtat màxima, i el 0, quan tothom té la mateixa renda. Països amb elevada desigualtat, com els Estats Units, tenen un índex de 38, i països més igualitaris, com els nòrdics, estan vora

JORDI GUAL

PROFESSOR DE L'IESE

el 26. A Catalunya i Espanya l'índex és entre 30 i 32. Va augmentar amb la gran crisi financera del 2008, però després va baixar i s'ha mantingut estable darrerament. No sembla doncs que l'augment de la desigualtat en renda expliqui les dificultats de les classes mitjanes o el malestar social.

Si en comptes d'avaluar les desigualtats en renda examinem la riquesa, els resultats són, però, molt diferents i mostren un fort i preocupant increment de la desigualtat. Podria semblar que renda i riquesa han d'evolucionar de manera similar, però no sempre és així. La riquesa de les persones, el patrimoni descomptant els deutes, és el resultat de l'acumulació de renda no gastada però també de l'increment de valor dels actius i, molt especialment, els habitatges.

L'enquesta de situació financera de les famílies feta pel Banc d'Espanya mostra dos trets molt significatius al llarg dels darrers vint anys. El primer és que la riquesa de les llars ha caigut o s'ha mantingut estable per al 75% menys ric, mentre que ha augmen-

tat per al 25% amb més patrimoni. És a dir, la desigualtat de riquesa ha augmentat de tal manera que, en aquest cas sí, l'índex de Gini ha passat de 58 a 68. Un segon fet remarkable és que, quan s'analitzen les dades per cohorts, s'observa que la generació protagonista del gruix de la millora en riquesa és la que correspon als nascuts entre 1937 i 1957. Aquesta cohort experimenta un gran augment del seu patrimoni gràcies a l'espectacular increment en el valor dels habitatges que té lloc després de la introducció de l'euro. Són persones que tenien llavors entre 40 i 60 anys i havien adquirit immobles en l'època de la pesseta, abans de la forta i permanent davallada dels tipus d'interès.

En conclusió, la percepció popular és encertada. El creixement macroeconòmic oculta que les classes mitjanes, efectivament, s'estan empobrint. Potser no en termes de renda, però sí en riquesa. Perquè, de fet, la principal desigualtat que ha emergit els darrers vint anys és generacional, entre pares i fills, i té les seves arrels en el mercat de l'habitatge. La introducció de l'euro fou un canvi estructural de la demanda que no es va acompanyar de les mesures d'oferta necessàries per moderar els augments de preus. Malauradament, quan l'economia i la demografia tornen a pressionar, persistim en polítiques contraproduents que, tractant d'ajudar els joves, incideixen erròniament en els ajuts a la demanda i el control dels preus, en comptes de preocupar-se de l'augment de l'oferta. Que el patrimoni pugui passar de pares a fills no és, naturalment, cap consol. No soluciona el problema distributiu i, a més, el progrés d'una societat requereix que les noves generacions tinguin oportunitats de millora al seu abast i no pas una expectativa, incerta i desigual, de viure de rendes.

El creixement macroeconòmic oculta que les classes mitjanes, efectivament, s'estan empobrint